

M U Z E U L T Ă R I I C R I Ș U R I L O R

CRISIA

LV

O R A D E A • 2 0 2 5

Teodora-Camelia Cristofor, *Fonograful, gramofonul și patefonul-Catalog de colecție*, Editura Palatului Culturii, Iași, 2023, 74 p.

Ronald HOCHHAUSER

Lucrarea colegei noastre – specialist al Muzeului Științei și Tehnicii „Ștefan Procopiu” din capitala Moldovei – propune o incursiune documentată și pasionantă în fascinanta lume a *aparatelor de înregistrare și redare directă a sunetului*. Această incursiune se înscrie în sfera *arheologiei industriale* și aduce în atenție cea mai vastă și mai valoroasă colecție de muzică mecanică din România, conservată în patrimoniul unei instituții de cultură cu tradiție și prestigiu, pe care autoarea o reprezintă cu profesionalism.

Autoarea subliniază că volumul se prezintă sub forma unui *catalog de colecție*, ceea ce relevă o dublă finalitate: pe de o parte, valorificarea documentară a patrimoniului tehnic, iar pe de altă parte, susținerea activităților de cercetare, identificare, restaurare și conservare a unor obiecte industriale cu valoare culturală și istorică – destinate în principal divertismentului sonor.

În *Cuvântul înainte* (pp. 5–6), domnul dr. Sebastian Popescu, conferențiar universitar la Facultatea de Fizică a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, observă cu finețe că: „*Lucrarea evidențiază câteva dintre momentele-cheie care au determinat democratizarea aparaturii de înregistrare a semnalelor sonore, aducând muzica în intimitatea spațiului personal*”. În sprijinul acestei idei, merită amintită și o formulare expresivă din preambul: „...*eleganța finisajelor acestor aparate și instrumente rivalizează cu admirabilele soluții tehnice de construcție a miezului lor vital*”.

Volumul este structurat într-o arhitectură clară și bine documentată, introdusă de o copertă expresivă și organizat în trei mari secțiuni: *Fonograful* (pp. 10–20), *Gramofonul* (pp. 21–41) și *Patefonul* (pp. 42–71). Acestea sunt precedate de un *Argument* (pp. 7–9), semnat de autoare, care face trimitere la originea și valoarea colecției, descrisă drept „*cea mai veche și prestigioasă colecție de aparate și automate muzicale*” din România. Fiecare capitol familiarizează cititorul cu istoria fiecărui tip de aparat, cu suporturile de stocare aferente – de la cilindrii din ceară sau celuloid, până la discurile din shellac și ebonită – și oferă informații relevante despre companiile producătoare și mărcile celebre care le-au consacrat. Printre acestea, se regăsește și emblematica imagine a *câinelui Nipper*, surprins ascultând muzică de la un gramofon – un simbol al încrederii în reproducerea fidelă a sunetului.

Secțiunea de catalog propriu-zis prezintă, într-o manieră clară și ilustrativă, 55 de aparate de înregistrare și redare a sunetului, fiecare constituind o mărturie valoroasă a inovației tehnice dintr-o epocă de aur a industriei sonore. Dintre acestea, merită o atenție specială piesele clasate

în categoria juridică *Tezaur* a patrimoniului național: **Gramofonul Columbia, model AT** (p. 17), **Aparatul de înregistrat și redat discuri Pathépost** (p. 32) sau **Patefonul Pathé, model 36** (p. 52). De asemenea, se remarcă piesele încadrate în categoria *Fond* a patrimoniului cultural: **Dictafonul, model 7 tip B** (p. 20), **Gramofonul Star** (p. 38) și **Patefonul Odeon** (p. 53). Un aspect demn de menționat este că o parte considerabilă dintre obiectele incluse în acest *catalog* au fost puse în valoare, de-a lungul timpului, în cadrul unor expoziții permanente, temporare sau itinerante. Dintre acestea, amintim *Tonomatul cu amintiri*, un proiect apreciat și premiat de *Ministerul Culturii și Cultelor* în anul 2005 cu *Premiul „Dimitrie Leonida”*, care a fost itinerat și la *Muzeul Țării Crișurilor*, în vara anului 2006.

Lucrarea se încheie cu o *bibliografie* consistentă (pp. 72–74), care cuprinde 41 de titluri – lucrări de specialitate, enciclopedii, cataloage și surse online –, oferind un suport valoros pentru cercetători, muzeografi sau pasionați ai domeniului.

În ansamblu, acest demers editorial merită apreciat atât pentru rigoarea cu care sprijină sistematizarea patrimoniului tehnic aflat în administrarea *Muzeului Științei și Tehnicii „Ștefan Procopiu”*, cât și pentru deschiderea pe care o oferă către un public mai larg, dornic să redescopere frumusețea, eleganța și ingeniozitatea unor obiecte care au adus sunetul și muzica mai aproape de sufletul oamenilor.